

ÖĞRENCİLERİN ÖĞRETİM ÜYELERİNİN DAVRANIŞLARINI ETİK ÇERÇEVESİNDE ALGILAMALARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Derya KARA¹
Yalçın ARSLANTÜRK²

ÖZET

Son yıllarda özellikle farklı meslek dallarında ele alınan etik kavramı, bireylerin davranışlarına şekil vermekte ve etik davranışların gelişmesine katkı sağlamaktadır. Diğer meslek gruplarında olduğu gibi eğitim-öğretim faaliyetlerinin merkezinde yer alan öğretim üyelerinin etik davranışlar sergilemeleri yetiştirdikleri bireylerin hayatı algılamalarında çok önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmada; etik kavramı hakkında teorik bilgilere yer verilerek, Gazi Üniversitesi'nde farklı fakültelerde hazırlık ve son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin öğretim üyelerinin davranışlarını etik çerçevesinde algılama düzeyleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda; hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin öğretim üyelerinin etik davranışları hakkında daha pozitif düşündükleri; kadın öğretim üyelerinin eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalışmave öğrencilere karşı etik davranma konularında erkek öğretim üyelerine oranla daha etkin ve başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etik, etik davranışlar, öğrenci algılamaları, öğretim üyeleri.

---

¹ Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi (Arş. Gör. Dr.)

² Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi (Yrd. Doç. Dr.)

A STUDY INTO THE PERCEPTION OF STUDENTS' TOWARDS THE ETHICAL BEHAVIOUR OF THE FACULTY STAFF

ABSTRACT

The concept of "ethics", dealt with meticulous attention in recent years, shapes the behaviour of individuals and contributes to the improvement in ethical behaviour. As in other professions, ethical behaviour of faculty staff is regarded as significant in that they mould the perceptions of the students towards their future lives. This study sets out to find out the perception of students, at different departments and grades, namely, prep school students and senior students, on ethical behaviour of the faculty staff. The results suggest that those at prep classes have positive opinions of the teaching staff related to their ethical behaviour and female faculty staff have been found out to be more effective and accomplished, compared to male faculty staff, in achieving educational objectives and exerting ethical behaviour.

Keywords: Ethics, ethical behavior, student perception, faculty staff

GİRİŞ

Giderek artan karmaşık ve rekabetçi çevre koşulları içerisinde, etik ve ahlaki davranışlar tartışmaların ve araştırmaların üzerinde yoğunlaştığı bir konu haline gelmiştir (Ward vd., 1993: 601). "Etik" Yunanca "ethos" sözcüğünden, "ahlak" ise Latince "moral" sözcüğünden gelmektedir. Etik doğru ve yanlışın, iyi ve kötünün, erdem ve kötülüğün, sistematik olarak incelendiği bir disiplindir. "Ahlak" ise bir disiplin olarak etğin günlük yaşam pratiğine yansıyan kurallar demetidir. Bir toplumda iyilik ve kötülük hakkında oluşan değer yargılarına göre yapılması ya da yapılmaması gereken davranışlara ilişkin kurallar bütünü olarak tanımlanmaktadır. Ahlak, bir disiplin olarak değil, günlük hayatımızda etkili olan düşünce ve eylemlerimizle ilgilidir. Bu sözcüklerin kullanımlarına bakıldığında; "Etik" kavramının ideal ve soyut olanı işaret ettiği, ahlak kurallarının ve değerlerin

incelenmesi anlamını taşıdığı görülmektedir (Brinkmann, 2002:159; Uğurlu, 2008: 368).

Etik kavramını doğrunun, yanlısın, iyinin ve kötünün ifadesi olarak çok basit bir biçimde açıklamak mümkündür. Etik bireyin iç ve dış değerlendirmelerini yaparak bir durum karşısında ne yapması gerektiğini belirleyen karmaşık bir süreçtir (Ward vd., 1993: 601). Etik tüm insanların insanca yaşam koşullarını yaratma ve yakalama süreçlerinde, hiç ödün vermeden uygulama ve uyma zorunluluğu taşıdığı “ahlaki değerlerin tümü”dür (Bakan ve diğerleri, 2003: 382). Diğer bir tanıma göre etik; bir grubun veya organizasyonun davranışlarını düzenlemede birleştiği ahlaki ilkelere dayalı koyduğu, davranış ilkeleri, kural ve düzenlemeler olarak tanımlanmaktadır (Alutu and Aluede, 2006: 295). Etik, insanın ahlaki eylemlerini konu almakta, ancak karakteristik bir eylem kuramı sayılmamakta; çünkü etik konusunun her türlü insan faaliyeti ve eylemi olmayıp öncelikli olarak ahlaki eylemleri dikkate alan, onları temellendirip sonuçlara varmayı amaçlamaktadır. Etiğin kendi konusuna yaklaşımında ahlakileştirme, dünya görüşü oluşturma ve ideolojiye dönüştürme çabası bulunmamaktadır (Pieper, 1999: 28).

Etik kavramı ile ilgili farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bunlar teleolojik ve deontolojik teori olarak iki yaklaşımda incelenmektedir. Deontolojik ve teleolojik değerlendirmeler arasındaki en temel fark bireyin yapılması gereken davranışlara ve bu davranışların sonuçlarına odaklanmasıdır. Deontolojik yaklaşım davranışın iyi olup olmadığına bakmakta ve davranışın doğru ve yanlışlığı hakkında kararları içermektedir. Teleolojik yaklaşım ise, davranışın sonuçları ile ilgilenmektedir (Cole vd., 2000: 259). Bu yaklaşıma göre bireyin kararı daha çok sayıda insana daha çok fayda sağlıyorsa etik olarak kabul edilmektedir (Ay, 2003: 64).

1. EĞİTİM HAYATINDA “ETİK”

Bazı mesleklerde karşılaşılan etik sorunların farkına varılmasının sonucu, mesleki etik kavramı ortaya çıkmıştır. Meslek etiği, özellikle doğrudan doğruya insanla ilgili mesleklerde uyulması gereken davranış kurallarını içermektedir. Eğitimcilik mesleği de belirli kuralları oluşturmuş, en

köklü ve saygın mesleklerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir eğitimcinin alanı ne olursa olsun, bazı etik ilkeler doğrultusunda hareket etme zorunluluğu vardır ve bu bağlamda sorumluluklarının neler olduğunu çok iyi bilmesi gerekmektedir. Gelişmiş ülkelerde eğitimcilik mesleği ile ilgili etik ilkeler tarafların katılımıyla belirlenmekte, etik ilkelere ilişkin eğitim, hizmet öncesi meslek eğitiminden başlayarak süreklilik göstermekte ve etik ilkelere uygun yaptırımlar titizlikle uygulamaktadır (Gündüz ve Coşkun, 2012: 112).

Eğitimcilik kendine has özellikleriyle profesyonel düzeydeki hizmetleri içermekte ve bu mesleğin kalitesi, bireyleri ve toplumu doğrudan etkilemektedir. Mesleğin kalitesinin sağlanması, toplumun değer yargılarını ve bilimsel süreçleri de içeren etik davranış ölçütlerinden ayrı tutulamaz düzeyde bu mesleği yürüten kişilere, bu mesleğe uygun olarak etik davranış ölçütlerine göre davranma sorumluluğunu yüklemektedir. Bu sorumluluklar, eğitimin amaçlarına ulaşmada izlenecek yöntemlerin belirlenmesi, öğrencilerle, velilerle, içinde yaşanılan toplumla, meslektaşlarla ilişkiler, görevle ilgili sorumluluklar vb. gibi bir çok konuda gündeme gelebilmektedir (Pelit ve Güçer, 73).

Amerikan Ulusal Eğitim Derneği (National Education Association) tarafından kabul edilen 1975 yılında kabul edilen Eğitim Profesyonellerinin Etik Kodlarına göre (Strike ve Soltis, 1998: 9) eğitimciler bütün insanların varlık ve bütünlüğüne inanmakta, gerçeklerin peşinden gitmenin olağanüstü önemini kavramakta, mükemmelliğe bağlılık göstermekte ve demokratik ilkeleri desteklemektedir. Bu amaçlara bağlılık gösterilmesi, herkesin eğitim fırsatlarından eşit yararlanmasının garantisi, öğrenme ve öğretme özgürlüğünün korunması açısından vazgeçilmezdir. Eğitimciler yüksek etik standartlara bağlı olma sorumluluğunu kabul etmektedir.

Eğitim liderlerinin « kişisel » ve « mesleki etik » ilkelerinin farkında, çeşitli etik yaklaşımlar konusunda bilgili ve mesleki etik ilkelerine sahip olmaları gerekmektedir. Karar verirken etik değerlere inanmalı ve dikkat etmelidir. Değerlere dayalı okul toplumu geliştirmeye inanmalı ve bu doğrultuda hareket etmesi gerekmektedir (Shapiro and Stefkovich, 2001: 4).

İlgili literatür incelendiğinde eğitim hayatında etik algılamaları ile ilgili çok sayıda araştırma bulunmakla birlikte bazı örnekler vermek mümkündür. Aksoy (1999) tarafından 150 öğretmene yapılan bir araştırmada, öğretmenlerin %90'ından fazlasının öğrencileri arasında etnik veya dini ayrımcılık yapmak, diğer öğretmenler hakkında sınıfta olumsuz açıklamalarda bulunmak, bir öğrenci hakkında gizli bilgileri ve sorunları sınıf arkadaşlarına açıklamak, sınıf önünde öğrenciyi aşağılamak, öğrenciler arasında ekonomik düzeyi bakımından ayrımcılık yapmak, öğrencileri kendileri yokken aşağılamak, geç kalmak veya erken ayrılmak suretiyle öğretim zamanını kesintiye uğratmak ve özel işlerini derste yapmak gibi davranışları etik dışı buldukları belirtilmiştir. Gözütok (1999) tarafından yapılan bir başka araştırmada öğretmenlerin etik davranışlarının saptanması ve öğretmenler arasında bu davranışların gösterilme oranının belirlenmesi amacıyla farklı gruplardan oluşan 545 kişiye anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, etik öğretmen davranışlarından hangilerinin gösterildiğini ve bu davranışların gösterilme sıklığı ortaya konulmuştur. D'Aquila vd. (2004) öğrencilerin etik algılamalarını ortaya koymak üzere yaptıkları araştırma sonucunda öğrencilerin algılamalarında çok sayıda farklılık tespit etmişler ve bu farklılık öğrenciler sınıfları ve cinsiyetleri itibarıyla ayrıldığında daha belirgin olarak ortaya çıkmıştır. Friedman vd. (2005) tarafından 350 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmada öğretim üyelerinin davranışlarını etik çerçevesinde algılamaları araştırılmış ve kız ve erkek öğrencilerin algılamalarında bazı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Uğurlu (2008) araştırmasında lise son sınıf öğrencilerinin öğretmenlerinin etik dışı davranışlarına ilişkin algılarını incelemiş ve lise son sınıf öğrencileri öğretmenlerinin etik davranışlarına ilişkin algılarında, öğrenci öğretmen ilişkileri ile ilgili yargılarda öğretmenlerini daha olumsuz algıladıkları ancak öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin davranışlarında ise öğretmenlerini daha olumlu algıladıkları görülmektedir. Yılmaz ve Altinkurt (2009) tarafından öğretmen adaylarının mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili görüşlerini araştırmış ve araştırma sonucunda öğretmen adaylarının mesleki etik dışı davranışlara yüksek düzeyde katılım gösterdiği belirlenmiştir. Bu

çalışmada, üniversite hazırlık ve son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin kadın ve erkek öğretim üyelerinin davranışlarını etik çerçevesinde algılamaları değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen teorik ve pratik bilgiler öğrencilerin etik algılamalarını ortaya koymakta ve yapılacak diğer çalışmalara yol göstereci özellik taşımaktadır.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Etik kavramı farklı meslek alanlarında araştırmalara konu olmakta ve önemi her geçen gün artmaktadır. Hazırlık ve son sınıfta okuyan üniversite öğrencilerinin, kadın ve erkek öğretim üyelerinin davranışlarını etik çerçevesinde algılama düzeylerini ortaya koymak amacı ile yapılan bu araştırmada elde edilen anket sonuçları güncel istatistiksel programlar ile analiz edilmiştir.

3. YÖNTEM VE UYGULAMA

3.1. Soru Formunun Hazırlanması

Araştırmada, İnyet Pehlivan Aydın'ın eğitim yöneticilerinin etik davranışları üzerinde yapmış olduğu "Lise Müdürlerinin Etik Davranışlarının İncelenmesi" konulu araştırmasında kullanılan anket formundan yararlanılmıştır. Orijinal anket formu; hoşgörü, adalet, sorumluluk, dürüstlük, demokrasi ve saygı ilkelerinden oluşan 79 ifadeyi kapsamaktadır. Ancak, araştırma konusunu oluşturan hedef kitlenin üniversite öğrencileri olduğu düşünülerek, orijinal ankette yer alan sorular içerisinden eğitim faaliyetlerine yönelik ifadeler seçilerek hazırlanan soru formu ön testlerden geçirilerek 10 ifadeyi içeren son şeklini almıştır.

3.2. Örneklem Seçimi

Araştırmanın evrenini Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi ve Mühendislik Mimarlık Fakültesi'nde 2010-2011 öğretim yılında hazırlık ve son sınıfta öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Bu araştırma, güz dönemini yansıtan "kesitsel" bir araştırmadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular eğitim hayatında etik davranışları ortaya koymakta ve geleceğe yönelik öneriler de içermektedir.

Araştırmada görüşülen kişinin gözlenmesi ve soruların anlaşılması durumunda açıklayıcı bilgi vermek amacı ile soru formları ders sorumlusu öğretim elmanı yardımıyla öğrencilere uygulanmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS istatistik paket programı aracılığı ile aktarılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular aşağıda belirtilmiştir. Bu kitleden rastsal (random) örnekleme yöntemi ile bir örneklem çekilecektir (Balcı, 2004: 95).

$$\frac{t^2 (PQ) / d^2}{1 + \left(\frac{1}{N}\right) t^2 (PQ) / d^2} \quad (1)$$

(1) nolu eşitlikte;

$$(1.96*1.96)*0.25*167)/((167-1)*(0.05)^2 + 1.96*1.96*0.25) = 201$$

N: Evren büyüklüğü (N= 420)

n: Örneklem büyüklüğü

d: Tolerans düzeyi (%5)

t: Güven düzeyinin tablo değeri (t = 1.96)

PQ: Maksimum örneklem büyüklüğü için örneklem yüzdesi (PQ = 0.5 x 0.5 = 0.25)

İki ayrı kitle söz konusu olduğu için 402 (201 x 2) kişilik bir örneklem grubu yeterli örneklem sayısını oluşturmaktadır. Ancak, eksik ve hatalı doldurulan anketler araştırma kapsamına alınmadığından her bir kitle için 177 olarak belirlenmiştir.

3.3. Araştırmada Elde Edilen Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin ve öğretim üyelerinin davranışlarını etik çerçevesinde algılama düzeylerine ilişkin elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin dağılım incelendiğinde; %16,7'sinin 18 ve altı, %52,0'ının 19-21 arası, %31,4'ünün

22 ve üstü yaş grubunda yer aldığı; %59,0'ının erkek ve %40,4'ünün kız öğrencilerden oluştuğu, %50,0'ı hazırlık ve %50,0'ının son sınıfta okuyan öğrenciler olduğu görülmektedir

Üniversite öğrencilerinin kadın ve erkek öğretim üyelerinin davranışlarını algılama düzeylerine ilişkin bulgular Tablo.1 ve Tablo.2'de verilmektedir.

Tablo 1: Öğrencilerin Kadın Öğretim Üyelerinin Davranışlarını Algılama Düzeylerine Göre Dağılımı

Seçenekler	Katılıyorum		Orta Derecede Katılıyorum		Katılmıyorum		S.S.
	F	(%)	F	(%)	F	(%)	
Öğrencilerin haklarını kullanma özgürlükleri engellenemez.	237	69,9	51	14,4	66	18,6	,79
Değerlendirme yaparken objektif davranır.	179	50,6	111	31,4	64	18,1	,76
Mesleğini insanlara hizmet etmenin bir aracı olarak görür.	184	52,0	120	33,9	50	14,1	,72
Eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalışır.	231	65,3	95	26,8	28	7,9	,63
Mesleğin gerektirdiği davranışları benimser.	218	61,6	85	24,0	51	14,4	,72
Öğrencileri ile cinsel-duygusal yakınlığa girmez.	278	78,5	51	14,4	25	7,1	,67
Öğrencilerine bedensel tacizde bulunmaz.	318	89,8	29	8,2	7	2,0	,383
Öğrencilere karşı onur kırıcı davranışlardan kaçınır.	163	46,0	108	30,5	83	23,4	,803
Öğrenciler arasında cinsiyet ayrımı yapmaz.	177	50,0	92	26,0	85	24,0	,82
Öğrencilere dinsel, siyasal ve ırksal nedenlerle ayrıcalıklı davranmaz.	256	72,3	55	15,5	43	12,1	,69

Araştırmaya katılan öğrencilerin kadın öğretim üyelerinin davranışlarını etik çerçevesinde algılamaları incelendiğinde; %69,9'unun "kadın öğretim üyelerinin öğrencilerin haklarını kullanma özgürlüklerini

engellemediği”, %50,6’sının “kadın öğretim üyelerinin değerlendirme yaparken objektif davrandığı”, %52,0’ının “kadın öğretim üyelerinin mesleğini insanlara hizmet etmenin bir aracı olarak gördüğü”, %65,3’ünün “kadın öğretim üyelerinin eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalıştığı”, %61,6’sının “kadın öğretim üyelerinin mesleğin gerektirdiği davranışları benimsediği”, %78,5’inin “kadın öğretim üyelerinin öğrencileri ile cinsel-duygusal yakınlığa girmedeği”, %89,8’inin “kadın öğretim üyelerinin öğrencilerine bedensel tacizde bulunmadığı”, %46,0’ının “kadın öğretim üyelerinin öğrencilere karşı onur kırıcı davranışlardan kaçındığı”, %50,0’ının “kadın öğretim üyelerinin öğrenciler arasında cinsiyet ayrımı yapmadığı”, %72,3’ünün “kadın öğretim üyeleri öğrencilere dinsel, siyasal ve ırksal nedenlerle ayrıcalıklı davranmadığı” görüşünde olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu sonuçlara ek olarak araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıfa göre kadın öğretim üyelerinin davranışlarını etik çerçevesinde algılamalarını ortaya koyan ve anlamlılık arz eden analiz sonuçları aşağıda belirtilmiştir:

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıf ile kadın öğretim üyelerinin değerlendirme yaparken objektif davranışları arasında uygulanan Ki Kare analizi incelendiğinde, 0,05 önem seviyesinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0,004$). Buna göre hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %59,3’ü, son sınıfta okuyan öğrencilerin %41,8’i kadın öğretim üyelerinin değerlendirme yaparken objektif olduğunu düşünmektedir. Diğer taraftan hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %14,1’i, son sınıfta okuyan öğrencilerin ise %22,0’ı kadın öğretim üyelerinin değerlendirme yaparken objektif davranmadığını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıf ile kadın öğretim üyelerinin eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalışmaları arasında uygulanan Ki Kare analizi incelendiğinde, 0,05 önem seviyesinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0,000$). Buna göre hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %76,8’i, son sınıfta okuyan öğrencilerin %53,6’sı kadın öğretim üyelerinin eğitsel amaçları gerçekleştirdiğini düşünmektedir. Diğer taraftan hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %3,5’i, son sınıfta okuyan öğrencilerin

ise %12,5'i kadın öğretim üyelerinin eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalışmadığını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıf ile kadın öğretim üyelerinin mesleğin gerektirdiği davranışları benimsemeleri arasında uygulanan Ki Kare analizi incelendiğinde, 0,05 önem seviyesinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0,000$). Buna göre hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin % 71, 8'i, son sınıfta okuyan öğrencilerin %51,4'ü kadın öğretim üyelerinin mesleğin gerektirdiği davranışları benimsediğini düşünmektedir. Diğer taraftan hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %19, 6'sı son sınıfta okuyan öğrencilerin ise %19,2'si kadın öğretim üyelerinin mesleğin gerektirdiği davranışları benimsemediğini düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıf ile kadın öğretim üyelerinin öğrencilerine karşı onur kırıcı davranışlardan kaçınmaları arasında uygulanan Ki Kare analizi incelendiğinde, 0,05 önem seviyesinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0,000$). Buna göre hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %56,4'ü, son sınıfta okuyan öğrencilerin %35,5'i kadın öğretim üyelerinin öğrencilere karşı onur kırıcı davranışlardan kaçındığını düşünmektedir. Diğer taraftan hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %14,1'i, son sınıfta okuyan öğrencilerin ise %32,7'si kadın öğretim üyelerinin öğrencilere karşı onur kırıcı davranışlardan kaçınmadığını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıf ile kadın öğretim üyelerinin öğrenciler arasında cinsiyet ayırımı yapmaları arasında uygulanan Ki Kare analizi incelendiğinde, 0,05 önem seviyesinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0,000$). Buna göre hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %61'i, son sınıfta okuyan öğrencilerin %38,9'u kadın öğretim üyelerinin öğrenciler arasında cinsiyet ayırımı yapmadığını düşünmektedir. Diğer taraftan hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %14,6'sı, son sınıfta okuyan öğrencilerin ise %33,3'ü kadın öğretim üyelerinin öğrenciler arasında cinsiyet ayırımı yaptığını düşünmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıf ile kadın öğretim üyelerinin öğrencilere dinsel, siyasal ve

ırksal nedenlerle ayrıcalıklı davranmaları arasında uygulanan Ki Kare analizi incelendiğinde, 0,05 önem seviyesinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0,002$). Buna göre hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %79,0'ı, son sınıfta okuyan öğrencilerin %65,5'i kadın öğretim üyelerinin öğrencilere dinsel, siyasal ve ırksal nedenlerle ayrıcalıklı davranmadığını düşünmektedir. Diğer taraftan hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %62'si, son sınıfta okuyan öğrencilerin ise % 18'i kadın öğretim üyelerinin öğrencilere dinsel, siyasal ve ırksal nedenlerle ayrıcalıklı davrandığını düşünmektedir.

Tablo 2: Öğrencilerin Erkek Öğretim Üyelerinin Davranışlarını Algılama Düzeylerine Göre Dağılımı

Seçenekler	Katılıyorum		Orta Derecede Katılıyorum		Katılmıyorum		S.S.
	F	(%)	F	(%)	F	(%)	
Öğrencilerin haklarını kullanma özgürlükleri engellenemez.	217	61,3	90	25,4	47	13,3	,71
Değerlendirme yaparken objektif davranır.	194	54,8	111	31,4	49	13,8	,72
Mesleğini insanlara hizmet etmenin bir aracı olarak görür.	188	53,1	126	35,6	40	11,3	,686
Eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalışır.	222	62,7	116	32,8	16	4,5	,57
Mesleğin gerektirdiği davranışları benimser.	212	59,9	113	31,9	29	8,2	,644
Öğrencileri ile cinsel-duygusal yakınlığa girmez.	218	61,6	94	26,6	42	11,9	,699
Öğrencilerine bedensel tacizde bulunmaz.	246	69,5	85	24,0	23	6,5	,60
Öğrencilere karşı onur kırıcı davranışlardan kaçınır.	148	41,8	126	35,6	80	22,6	,78
Öğrenciler arasında cinsiyet ayrımı yapmaz.	176	49,9	104	29,4	74	20,9	,79
Öğrencilere dinsel, siyasal ve ırksal nedenlerle ayrıcalıklı davranmaz.	212	59,9	81	22,9	61	17,2	,765

Araştırmaya katılan öğrencilerin erkek öğretim üyelerinin davranışlarını etik çerçevesinde algılamaları incelendiğinde; %61,3'ünün "erkek öğretim üyelerinin öğrencilerin haklarını kullanma özgürlüklerini engellemediği", %54,8'inin "erkek öğretim üyelerinin değerlendirme yaparken objektif davrandığı", %53,1'inin "erkek öğretim üyelerinin mesleğini insanlara hizmet etmenin bir aracı olarak gördüğü", %62,7'sinin "erkek öğretim üyelerinin eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalıştığı", %59,9'unun "erkek öğretim üyelerinin mesleğin gerektirdiği davranışları benimsediğini", %61,6'sının "erkek öğretim üyelerinin öğrencileri ile cinsel-duygusal yakınlığa girmediğini", %69,5'inin "erkek öğretim üyelerinin öğrencilerine bedensel tacizde bulunmadığını", %41,8'inin "erkek öğretim üyelerinin öğrencilere karşı onur kırıcı davranışlardan kaçındığını", %49,9'unun "erkek öğretim üyelerinin öğrenciler arasında cinsiyet ayrımı yapmadığını", %59,9'unun "erkek öğretim üyelerinin öğrencilere dinsel, siyasal ve ırksal nedenlerle ayrıcalıklı davranmadığını" düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Bu sonuçlara ek olarak araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıfa göre erkek öğretim üyelerinin davranışlarını etik çerçevesinde algılamalarını ortaya koyan analiz sonuçları aşağıda belirtilmiştir:

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıf ile erkek öğretim üyelerinin değerlendirme yaparken objektif davranışları arasında uygulanan Ki Kare analizi incelendiğinde, 0,05 önem seviyesinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0,001$). Buna göre hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %63,2'si, son sınıfta okuyan öğrencilerin %46,3'ü erkek öğretim üyelerinin değerlendirme yaparken objektif olduğunu düşünmektedir. Diğer taraftan hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %7,9'u, son sınıfta okuyan öğrencilerin ise %19,7'si erkek öğretim üyelerinin değerlendirme yaparken objektif davranmadığını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıf ile erkek öğretim üyelerinin öğrencileri ile cinsel-duygusal yakınlığa girmeleriarasında uygulanan Ki Kare analizi incelendiğinde, 0,05 önem seviyesinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0,001$). Buna göre

hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin % 66,6'sı, son sınıfta okuyan öğrencilerin % 56,4'ü erkek öğretim üyelerinin öğrencileri ile cinsel-duygusal yakınlığa girmediğini düşünmektedir. Diğer taraftan hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %6,7'si, son sınıfta okuyan öğrencilerin ise %16,9'u erkek öğretim üyelerinin değerlendirme yaparken objektif davranmadığını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıf ile erkek öğretim üyelerinin öğrencilerine bedensel tacizde bulunmaları arasında uygulanan Ki Kare analizi incelendiğinde, 0,05 önem seviyesinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0,006$). Buna göre hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %75,7'si, son sınıfta okuyan öğrencilerin %63,2'si erkek öğretim üyelerinin öğrencilerine bedensel tacizde bulunmadığını düşünmektedir. Diğer taraftan hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %2,8'i, son sınıfta okuyan öğrencilerin ise %10,1'i erkek öğretim üyelerinin öğrencilerine bedensel tacizde bulunduğunu düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıf ile erkek öğretim üyelerinin öğrencilerine karşı onur kırıcı davranışlardan kaçınmaları arasında uygulanan Ki Kare analizi incelendiğinde, 0,05 önem seviyesinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0,001$). Buna göre hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %47,4'ü, son sınıfta okuyan öğrencilerin %36,1'i erkek öğretim üyelerinin öğrencilerine karşı onur kırıcı davranışlardan kaçındığını düşünmektedir. Diğer taraftan hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %14,6'sı, son sınıfta okuyan öğrencilerin ise %30,6'sı erkek öğretim üyelerinin öğrencilerine karşı onur kırıcı davranışlardan kaçınmadığını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıf ile erkek öğretim üyelerinin öğrenciler arasında cinsiyet ayırımı yapmaları arasında uygulanan Ki Kare analizi incelendiğinde, 0,05 önem seviyesinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0,001$). Buna göre hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %58,1'i, son sınıfta okuyan öğrencilerin %41,2'si erkek öğretim üyelerinin öğrenciler arasında cinsiyet ayırımı yapmadığını düşünmektedir. Diğer taraftan hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %13,5'i, son sınıfta

okuyan öğrencilerin ise %28,2'si erkek öğretim üyelerinin öğrenciler arasında cinsiyet ayrımı yaptığını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıf ile erkek öğretim üyelerinin öğrencilere dinsel, siyasal ve ırksal nedenlerle ayrıcalıklı davranmaları arasında uygulanan Ki Kare analizi incelendiğinde, 0,05 önem seviyesinde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0,000$). Buna göre hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %68, 9'u, son sınıfta okuyan öğrencilerin %50,8'i erkek öğretim üyelerinin öğrencilere dinsel, siyasal ve ırksal nedenlerle ayrıcalıklı davranmadığını düşünmektedir. Diğer taraftan hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin %9'u, son sınıfta okuyan öğrencilerin ise %25,4'ü erkek öğretim üyelerinin öğrencilere dinsel, siyasal ve ırksal nedenlerle ayrıcalıklı davrandığını düşünmektedir.

SONUÇ

Etik ve ahlak kavramları önemi her geçen gün artan, akademik çevrelerin ve hükümetin üzerinde durduğu bir konu haline gelmiştir. Etik ve ahlak kavramları sosyal değerlerin uygulanmasını içermektedir (Ahmed et al, 2003: 89-90). Küreselleşmenin sonucu olarak öğretim kurumları olan okullar da bir takım küresel etik ilkelerinden etkilenmektedir. Bu bağlamda öğretim üyelerinin de etik yönden iyi birer lider olmaları gerekmektedir. Bu doğrultuda araştırmada; hazırlık ve son sınıfta okuyan öğrencilerin kadın ve erkek öğretim üyelerinin davranışlarını etik çerçevesinde algılama düzeylerini ortaya konulmuştur.

Hazırlık ve sonsınıf öğrencilerinin kadın ve erkek öğretim üyelerinin davranışlarını etik çerçevesinde algılama düzeylerini ortaya koyan bu araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre;

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun, kadın ve erkek öğretim üyelerinin öğrencilerin haklarını kullanma özgürlüklerini engellemediğini, değerlendirme yaparken objektif davrandıklarını, mesleklerini insanlara hizmet etmenin bir aracı olarak gördüklerini, eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalıştıklarını, mesleğin gerektirdiği davranışları benimsediklerini, öğrencileri ile cinsel dugusal yakınlığa girmediklerini,

öğrencilerine bedensel tacizde bulunmadıklarını, öğrencilere karşı onur kırıcı davranışlardan kaçındıklarını, öğrenciler arasında cinsiyet ayrımı yapmadıklarını, dinsel siyasal ve ırksal nedenlerle ayrıcalıklı davranmadıklarını, düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin sınıfları itibari ile incelendiğinde;

Hazırlık sınıfında okuyan öğrenciler, son sınıfta okuyan öğrencilere göre kadın öğretim üyelerinin değerlendirme yaparken daha objektif davrandıklarını, eğitsel amaçları daha fazla gerçekleştirmeye çalıştığını, kadın öğretim üyelerinin mesleğin gerektirdiği davranışları daha fazla benimsediğini, kadın öğretim üyelerinin öğrencilerine karşı onur kırıcı davranışlardan daha fazla kaçındıklarını ortaya çıkmıştır. Bu durum, kadın öğretim üyelerinin yapı itibari ile öğrencilere karşı daha olumlu ve objektif davranmalarından kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca hazırlık sınıfında okuyan öğrenciler kadın öğretim üyelerinin öğrenciler arasında daha az ayırım yaptıklarını düşünmektedir ki bu durum kadın öğretim üyelerinin öğrencilerine karşı daha objektif davrandığı sonucu ortaya çıkarmaktadır. Diğer bir sonuca göre, hazırlık sınıfında okuyan öğrenciler kadın öğretim üyelerinin öğrencilere dinsel siyasal ve ırksal nedenlerle daha az ayrıcalıklı davrandığını düşünmektedir.

Hazırlık sınıfında okuyan öğrenciler, son sınıfta okuyan öğrencilere göre erkek öğretim üyelerinin değerlendirme yaparken daha fazla objektif davrandığını, öğrencileri ile cinsel duygusal yakınlığa daha az girdiklerini, öğrencilerine bedensel tacizde daha az bulduklarını, öğrencilerine karşı daha az onur kırıcı davranışta bulunduğunu düşünmektedir. Bu da öğrencilerin, yeni geldikleri eğitim kurumunu da az tanımalarından ve çekingen bir yapıda olduklarından kaynaklanabilir. Araştırmada elde edilen diğer bir sonuca göre, hazırlık sınıfında okuyan öğrenciler erkek öğretim üyelerinin cinsiyet ayrımı davranışını daha az gerçekleştirdiğini düşünmektedir. Bu da hazırlık sınıflarına eğitim veren öğretim üyelerinin homojen olarak dağılmamasından kaynaklandığı düşünülebilir. Kadın öğretim üyelerinin sayısının fazla olması öğrencilerin bu şekilde algılamalarına neden olabilir. Hazırlık sınıfında okuyan öğrenciler, son sınıfta

okuyan öğrencilere göre erkek öğretim üyelerinin öğrencilere karşı daha az dinsel, siyasal ve ırksal ayırmda bulunduğunu düşünmektedir. Bu da hazırlık sınıflarına eğitim veren erkek öğretim üyelerinin akademik ünvanlarının hiyerarşide en alt sevide bulunması ve bu okutmanların yaş ortalamalarının son sınıflara göre daha az olmasına ve dolayısıyla bu kişilerin politik- siyasi bir oluşumda yer alması ihtimalinin daha az olabileceğinden kaynaklanabilir.

Bu sonuçlardan hareketle; kadın öğretim üyelerinin eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalışmasında ve öğrencilere karşı etik konularında erkek öğretim üyelerine oranla daha etkin ve başarılı olduklarını söylemek mümkündür. Hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin öğretim üyelerinin etik davranışları hakkında daha pozitif düşündükleri görülmektedir. Bunun, öğrencilerin okumak üzere geldikleri fakülteyi ve öğretim üyelerini yeterince tanımamalarından kaynaklanması mümkündür. Bununla birlikte, hazırlık bölümlerinde ders veren öğretim üyelerinin yaş grupları dikkate alındığında, genellikle öğretim üyeleri ile öğrencilerin yaşlarının birbirleri ile yakın olduğu görülmektedir. Bu yakınlığın, öğrenci- öğretim üyeleri arasındaki ilişkilerin daha informal olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Değnilmesi gereken diğer bir nokta da, yapılan araştırma sonucu elde edilen bulguların araştırmanın literatür kısmında çeşitli üniversiteler veya eğitim kurumları tarafından belirtilen etik kodları ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Bu da etik kavramının evrensellik boyutunu vurgulamaktadır.

KAYNAKÇA

- Ahmed, Mohamed M.; Chung, Kun Young and Eichenseher, John W.(2003).Business Students' Perception of Ethics and Moral Judgment: A Cross-Cultural Study, Journal of Business Ethics,43: 89–102.
- Aksoy, Naciye. (1999). Educators' beliefs about ethical dilemmas in teaching: a research study among elementary school teachers in Turkey, American Association of Behavioral and Social Sciences, 2 (Fall).
- Alutu, Azuka N.G. and Aluede, Oyaziwo.(2006). Secondary Schools Student's Perception of Examination Malpractices and Examination Ethics, J. Hum. Ecol., 20(4): 295-300.
- Ay, Ünal. (2003). İşletmelerde Etik ve Sosyal Sorumluluk, Nobel Yayın Dağıtım, Adana.
- Aydın, İlayet Pehlivan (2003). Eğitim ve Öğretimde Etik, Ankara: Pegem Yayınları.
- Balcı, A. (2004). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler, (4. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Bakan, İsmail; Taşlıyan, Mustafa; Büyükbeşe, Tuba. (2003). Bilimsel Araştırmalarda Etik Değerler Konusunda Akademisyenlerin Görüşleri: Bir Alan Çalışması, 1. Türkiye Uluslararası İş ve Meslek Ahlakı Kongresi, Hacettepe Üniversitesi Kültür Merkezi.
- Brinkmann, Johannes.(2002). Business and Marketing Ethics as Professional Ethics, Concepts, Approaches and Typologies, Journal of Business Ethics, 41: 159–177.

- Cole, Dennis; Sirgy, M. Joseph and Bird, Monroe Murphy.(2000). How Do Managers Make Teleological Evaluations in Ethical Dilemmas? Testing Part of and Extending the Hunt-Vitell Model, *Journal of Business Ethics*, 26: 259–269.
- D'Aquila, Jill M.; Bean, David F. and Procaro-Foley, Elena G.(2004). Students' Perception of the Ethical Business Climate: A Comparison with Leaders in the Community, *Journal of Business Ethics* 51: 155–166.
- Friedman, Hershey H.; Fogel, Joshua and Friedman, Linda Weiser (2005). Student Perceptions of the Ethics of Professors, *EJBO Electronic Journal of Business Ethics and Organization Studies*, 10 (2), 10-15.
- Gözütok, Dilek. (1999). Öğretmenlerin Etik Davranışları, *The Third International Conference on Teacher Education*, June 27- July 1, Israel.
- Gündüz, Yüksel ve Coşkun, Zehra Sedef. (2012). Öğrenci Algısına Göre Öğretmen Etik Değerler Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13 (1), Nisan, 111-131.
- Pelit, Elbeyi ve Güçer, Evren.(2006). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara ve Öğretmenleri Etik Dışı Davranışa Yönelten Faktörlere İlişkin Algılamaları. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 95-119.
- Pieper, Annemarie. (1999). *Etiğe Giriş*, (Çeviren: Veysel Atayman ve Gönül Sezer), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Shapiro, Joan Poliner and Stefkovich, Jacqueline A.(2001). *Ethical Leadership And Decison Making In Education*, Manlwah, Lawrence Earlbaun Associates Publishers, New Jersey, London.

Strike, Kenneth and Jonas F.Solti. (1998). The Ethics of Teaching, Teacher College Press, New York.

Uğurlu, C. Teyyar. (2008). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlerinin Etik Davranışlarına İlişkin Algıları, Kastamonu Eğitim Dergisi, 16 (2): 367-378.

Yılmaz, Kürşad ve Altınkurt, Yahya. (2009). Öğretmen Adaylarının Mesleki Etik Dışı Davranışlar ile İlgili Görüşleri, İş Ahlakı Dergisi, Kasım, 2 (4), 71-88.

Ward, Suzanne Pinac.; Ward, Dan. R.; Deck, Alan.B.(1993). Certified Public Accountants: Ethical Perception Skills and Attitudes on Ethics Education, Journal of Business Ethics, 12, 601 –610.